

Studier av høyere utdanning i Norge

En bibliometrisk undersøkelse

Higher Education Studies as a Field of Research in Norway

Gunnar Sivertsen

Forsker 1

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)

gunnar.sivertsen@nifu.no

SAMMENDRAG

Vi undersøker forskningen i studier av høyere utdanning i Norge ved å bruke data fra vitenskapelig publisering som er registrert i informasjonssystemet *Cristin* gjennom de seks årene 2011–2016. Med utgangspunkt i disse opplysningene spør vi: Hva er kjønnsbalansen og aldersgjennomsnittet i forskningsfeltet, sammenlignet med pedagogisk forskning generelt og med øvrig norsk forskning? Hvilke institusjoner bidrar særlig til feltet? Er feltet i vekst, relativt sett? Hva er fagprofilen i feltet, hvis vi ser på hvor forskerne ellers publiserer? Publiseres det mer internasjonalt, og er det mer internasjonalt samarbeid, enn i pedagogisk forskning generelt? Undersøkelsen gir også anledning til å se nærmere på 40-årsjubilanten *Uniped*, som utgir mer enn halvparten av de norske tidsskriftsartiklene som vi her regner til studier av høyere utdanning.

Nøkkelord

bibliometri, vitenskapelig publisering, studier av høyere utdanning, Norge

ABSTRACT

We study research activities in higher education studies in Norway from a macro perspective using data from scholarly publishing as registered in the national *Cristin* system during the six years 2011–2016. We compare the field to educational research in general, as well as to Norwegian research in general, answering these questions: What is the gender balance and average age of researchers in the field? Which institutions contribute significantly? Is this an expanding field, relatively? What is the subject profile of the field, in the context of other fields of research where the same researchers contribute in other publications? Is international publishing and collaboration more present in this field than in educational research at large? Our investigation also leads to a closer look at the only Norwegian journal that is specialized in the field, *Uniped*, which publishes more than half of the

articles that we define as within the field of research. The other articles have been published in journals abroad.

Keywords

higher education studies, bibliometrics, scholarly publishing, Norway

INNLEDNING: EN BIBLIOMETRISK UNDERSØKELSE

Hensikten med denne artikkelen er å så langt som mulig å belyse studier av høyere utdanning som forskningsfelt i Norge ved å bruke data fra vitenskapelig publisering som er registrert i informasjonssystemet *Cristin* gjennom de seks årene 2011–2016. Vi avgrensner forskningsfeltet studier av høyere utdanning ved å identifisere 28 vitenskapelige tidsskrifter som representerer forskningsfeltet og hvor det er artikler fra norske forskere i perioden. *Uniped* er ett av disse tidsskriftene – det eneste norske – se tabell 2 nedenfor.

Med utgangspunkt i opplysningene fra *Cristin*, spør vi: Hva er kjønnsbalansen og aldersgjennomsnittet i forskningsfeltet, sammenlignet med pedagogisk forskning generelt og med øvrig norsk forskning? Hvilke institusjoner bidrar særlig til feltet? Er feltet i vekst, relativt sett? Hva er fagprofilen i feltet, hvis vi ser på hvor forskerne ellers publiserer? Publiseres det mer internasjonalt, og er det mer internasjonalt samarbeid, enn i pedagogisk forskning generelt? Slike spørsmål har aldri før vært besvart gjennom en bibliometrisk undersøkelse av studier av høyere utdanning i Norge.¹

Kombinasjonen ovenfor av overordnede forskningsstrategiske spørsmål og bibliografiske data fra vitenskapelig publisering er typisk for *bibliometriske undersøkelser* som gjennomføres i forbindelse med evalueringer. Hensikten med denne artikkelen er ikke å evaluere forskningen. I år foreligger en ny evaluering av norsk utdanningsforskning generelt (The Research Council of Norway, 2018). Den er for generell, både i perspektiv og i bibliometrisk metode, til at den kan si noe om forskningsfeltet studier av høyere utdanning. Men den gir råd om lignende forskningsstrategiske spørsmål som vi nevnte ovenfor. Denne artikkelen vil her kunne gi et mer konkret bilde av forskningsfeltet studier av høyere utdanning i forhold til de samme spørsmålene. Hensikten med artikkelen er dessuten å bidra til å opplyse forskningsfeltet i forbindelse med 40-årsjubileet til *Uniped*.

I resten av denne innledningen – før vi kommer til svarene på spørsmålene – skal vi forklare hva bibliometri er og hvordan bibliometri er anvendt her.

Vi begynner med et eksempel på bibliometri. I løpet av 40 år har *Uniped* blitt et viktig tidsskrift for alle som vil sette seg inn i og bidra til forskning som kan fremme kvaliteten på utdanning, læring og undervisning ved norske universiteter og høyskoler. *Uniped* har i tillegg som målsetting «å ha et omfattende innhold der ulike disipliner og fagfelt er representert.» Oppnår tidsskriftet dette? Her er et eksempel på et bibliometrisk svar (se også *tabell 5* nedenfor):

1. Tidligere undersøkelser i Norge, som alle er utført på oppdrag fra Norges forskningsråd, dekker enten pedagogisk forskning generelt (Norges forskningsråd, 2004), forskningen i lærerutdanningene (Frølich et al., 2016) eller utdanningsforskning generelt (Damvad Analytics, 2017). Sistnevnte mangler dessuten å skille mellom vitenskapelige og andre publikasjoner, og publikasjonene er uten faginndeling, noe som er en forutsetning for å bruke bibliometri til å opplyse fagpanelene i en evaluering.

Gjennom de seks årene 2011–2016 publiserte *Uniped* 152 vitenskapelige artikler som er registrert ved norske forskningsinstitusjoner. Bidragsyterne var 230 ulike forskere. Hvis vi inkluderer disse forskernes øvrige publikasjoner i perioden, i alt 2762 vitenskapelige publikasjoner, dekker de hele fagbredden: Pedagogikk og utdanning (1118 publikasjoner), øvrig samfunnsvitenskap (450), medisin og helsefag (654), realfag og teknologi (402) og humaniora (138). Denne bredden gjenspeiler at studier av høyere utdanning i seg selv er et felt hvor mange fagfelt møtes, og som ikke enkelt kan avgrenses. Dette er et fortrinn fra forskningsfeltets synspunkt hvis det gjelder å være relevant for hele fagbredden i høyere utdanning. Derimot er vanskeligheten med avgrensning et bibliometrisk problem som vi snart vender tilbake til (steg 1 nedenfor).

Bibliometri er ikke bare et sett av metoder som brukes i utredninger om forskning. Det er et internasjonalt forskningsfelt med utspring i biblioteks- og informasjonsvitenskapen for hundre år siden. Forskningslitteratur fikk raskt forrang som undersøkelsesområde fordi vitenskapelig publisering er en del av forskningsprosessen, forekommer i relativt klart avgrensbare formater og er konsentrert i bestemte publiseringskanaler. Bibliometriske studier har lenge vært benyttet i vitenskapssosiologi og vitenskapshistorie. Etter hvert har bruken av bibliometri til administrative og statistiske formål, og til evalueringer og forskningsfinansiering, blitt stadig mer utbredt. I Norge oppdateres bibliometriske indikatorer årlig i *Indikatorrapporten* (Norges forskningsråd, 2017)² og *Forskningsbarometeret* (Kunnskapsdepartementet, 2017)³. Annet hvert år utgir Nordforsk en bibliometrisk rapport (Nordforsk, 2017⁴) hvor innledningen beskriver en mer typisk anvendelse av bibliometri med internasjonale data og siteringsindikatorer enn den anvendelsen av nasjonale data som jeg bruker her.

Det er karakteristisk at det bibliometriske forskningsfeltets internasjonale tidsskrifter, for eksempel *Scientometrics*, *Journal of Informetrics*, *Journal of the American Association of Information Science and Technology* og *Research Evaluation*, publiserer generelle og anvendte studier om hverandre. Fra Norge kommer det noen ganske få artikler i disse tidsskriftene hvert år. De fleste av dem er fra mitt eget institutt, NIFU, som grunnla norsk bibliometrisk forskning for snart tretti år siden.

For femten år siden fremmet NIFU forslaget til den norske *publiseringsindikatoren* (Sivertsen, 2003; Universitets- og høyskolerådet, 2004), som snart ble en del av finansieringssystemene for forskning ved universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter og helseforetak. Den brukes også i finansieringen av universiteter i Danmark og Finland, delvis også i Belgia (Flandern), dessuten lokalt ved en rekke svenske universiteter og ved University College Dublin.

Publiseringsindikatoren i Norge gir ikke bare datagrunnlaget som vi benytter i denne studien, men også et utgangspunkt for avgrensninger og regnemåter. Derfor skal vi si litt mer om publiseringsindikatoren og hvordan vi bruker den.

2. https://www.forskningsradet.no/prognett-indikatorrapporten/Indikatorrapporten_2017/1254026172832

3. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/forskningsbarometeret-2017/id2571054/>

4. https://www.nordforsk.org/no/publikasjoner/publications_container/comparing-research-at-nordic-higher-education-institutions-using-bibliometric-indicators-covering-the-years-1999-2014/view

Som del av finansieringssystemer inngår publiseringsindikatoren i en modell med tre komponenter (Sivertsen, 2016a):

(A) A complete representation in a national database of structured, verifiable and validated bibliographical records of the peer-reviewed scholarly literature in all areas of research;

(B) A publication indicator with a system of weights that makes field-specific publishing traditions comparable across fields in the measurement of 'Publication points' at the level of institutions;

(C) A performance-based funding model which reallocates a small proportion of the annual direct institutional funding according to the institutions' shares in the total of Publication points.

I denne studien henter vi data fra komponent A, nærmere bestemt Norsk Vitenskapsindeks (NVI) i informasjonssystemet Cristin, som er datagrunnlaget som inngår i publiseringsindikatoren. Data fra de seks årene 2011–2016 er med i undersøkelsen. 2011 er det tidligst tilgjengelige året med data av god kvalitet fra alle sektorer, mens 2016 i øyeblikket er det senest tilgjengelige året med ferdig registrerte data.

I undersøkelsen bruker vi ikke publiseringspoeng direkte (komponent B). Publiseringspoeng er et mål på forskningsaktivitet som samtidig inneholder insentiver. Det skilles mellom tre publikasjonstyper som gis forskjellig vekt, alt etter om publiseringskanalen er på nivå 1 (normalt nivå) eller 2 (de mest prestisjetunge kanalene). Til vårt formål her trenger vi en enklere og mer nøytral indikator for forskningsaktivitet, som vist i *tabell 1*:

Tabell 1. Vekting av publikasjonstyper i publiseringsindikatoren og i denne undersøkelsen.

	Publiseringsindikatoren		Denne undersøkelsen
	Nivå 1	Nivå 2	Ingen nivåer
Monografi	5	8	5
Artikkel i periodika og serier	1	3	1
Artikkel i antologi	0,7	1	1

Når en publikasjon har mer enn én forfatter, deles den mellom forfatterne ved å bruke kvadratroten av forfatterandelen på samme måte som i den «nye publiseringsindikatoren», som kom i 2016. Grunnen er at denne indikatoren balanserer best mellom ulike publiseringsmønstre i ulike fag (Sivertsen, 2016b). En slik balanse er nødvendig når vi undersøker den tverrfaglige profilen i studier av høyere utdanning i steg 3 (se nedenfor). I steg 1 og 2 er det ikke nødvendig å ta hensyn til flerforfatterskap.

Undersøkelsene skjer i tre steg:

1. Først avgrensner vi forskningsfeltet **Studier av høyere utdanning (HU)** ved å foreta et utvalg av de vitenskapelige tidsskriftene som norske forskere har publisert i. Dette utvalget er en delmengde av et større utvalg tidsskrifter som allerede finnes i datagrunnlaget og i organiseringen av publiseringsindikatoren, nemlig **Pedagogikk og utdanning (Ped)**.

2. Deretter undersøker vi antallet artikler pr. forskningsinstitusjon i de to fagkategoriene med tidsskrifter. Vi er interessert i hvordan forskningsaktiviteten i **HU** fordeler seg i det norske institusjonslandskapet, også sammenlignet med den mer generelle aktiviteten i **Ped**.
3. Til sist foretar vi en mer inngående bibliometrisk analyse ved å undersøke mange forskjellige dimensjoner i et utvidet datasett. For å utvide tar vi utgangspunkt i de samme forskerne som vi identifiserte i steg 2, altså forskere som har publisert i tidsskrifter i **HU** og **Ped**. Men nå omfattes alle publikasjonstyper, ikke bare tidsskriftsartikler, og alle fagkategorier i databasen. **U-ped** sammenlignes både med **Ped** og med hele databasen, dvs. **Alle fag** og institusjoner som inngår. Vi sammenligner alder og kjønn blant forskerne, dessuten omfang og vekst i publiseringen, fagprofilen i publiseringen, samt publiseringsmønsteret i en rekke dimensjoner, for eksempel andel bokpublisering, andel publikasjoner på norsk, andel med utenlandske medforfattere og andel på nivå 2.

Til slutt konkluderer vi med en karakteristikk av **HU** som forskningsfelt fra en bibliometrisk synsvinkel.

STEG 1: AVGRENSNING AV STUDIER AV HØYERE UTDANNING

I bibliometri er det vanlig å bruke utvalg av tidsskrifter til å avgrense forskningsfelt. Det finnes mer avanserte bibliometriske metoder, men de kan ikke brukes på de data vi anvender her. I annen statistikk brukes gjerne institusjonstilknytning til å avgrense et forskningsfelt. Men i praksis beveger forskere seg på tvers av faggrenser og institusjoner i sin forskning. Her må vi nødvendigvis starte med et utvalg av tidsskrifter, men gjennom dette får vi et utvalg av forskere som vi kan følge videre på tvers av fag og institusjoner.

NVI-databasen, som vi bruker her, er i utgangspunktet inndelt i 86 fagkategorier. En av disse kategoriene er som nevnt Pedagogikk og utdanning (**Ped**). Innenfor denne kategorien, som også omfatter vitenskapelig bokpublisering, finnes 490 tidsskrifter som har hatt minst én norsk artikkel i 2011–16.⁵

Blant dem har vi valgt de 28 tidsskriftene i *tabell 2* for å avgrense og representere Studier av høyere utdanning (**HU**). I dette utvalget har vi ikke tatt med fagdidaktiske tidsskrifter som også dekker andre utdanningsnivåer eller tidsskrifter som er spesialisert på lærerutdanning. Blant de mange tidsskriftene vi ikke tar med, har følgende fem flest artikler i databasen som vi bruker her: *Norsk pedagogisk tidsskrift* (173 artikler), *Acta didactica Norge* (114), *Scandinavian Journal of Educational Research* (98), *Spesialpedagogikk* (71) og *Nordisk barnehageforskning* (70).

5. En fullstendig liste, rangert først etter nivå og så etter antall norske artikler, er tilgjengelig på nettsiden til Norsk Publiseringssindikator: <https://npi.nsd.no/fagfeltoversikt/fagfelt?id=1027>

Tabell 2. Utvalget av tidsskrifter med artikler fra Norge i 2011–16 som bidrar til å avgrense fagkategorien **Studier av høyere utdanning (HU)** i denne undersøkelsen.

ISSN	Tidsskrift	Artikler fra Norge 2011–16
1893-8981	Uniped	152
0018-1560	Higher Education	28
0307-5079	Studies in Higher Education	13
2156-8235	European Journal of Higher Education	12
1358-3883	Tertiary Education and Management	10
0952-8733	Higher Education Policy	8
1353-8322	Quality in Higher Education	8
2212-5574	Journal Advances in Higher Education	7
0260-2938	Assessment & Evaluation in Higher Education	6
1571-0378	Higher Education Dynamics	6
1356-2517	Teaching in Higher Education	6
1360-080X	Journal of Higher Education Policy and Management	5
0951-5224	Higher Education Quarterly	3
2000-7558	Högre Utbildning	3
1360-144X	International Journal for Academic Development	3
1927-6044	International Journal of Higher Education	3
1469-7874	Active Learning in Higher Education	2
0018-2974	Das Hochschulwesen. Forum für Hochschulforschung, -praxis und -politik	2
0729-4360	Higher Education Research and Development	2
0851-7762	Journal of Higher Education in Africa	2
0316-1218	Canadian Journal of Higher Education	1
1925-4741	Higher Education Studies	1
1812-9129	International Journal of Teaching and Learning in Higher Education	1
2225-8973	Journal of Academic Writing	1
0309-877X	Journal of Further and Higher Education	1
2191-611X	Language Learning in Higher Education	1
0361-0365	Research in Higher Education	1
1096-7516	The Internet and higher education	1
Totalt		289

I *tabell 2* ser vi at *Uniped* har 152 artikler i databasen. *Uniped* er altså ikke bare det mest brukte tidsskriftet i **HU**, men også det nest mest brukte tidsskriftet i den generelle kategorien **Ped**.

Selv om vi avgrenser **HU** til kun 28 tidsskrifter, ser vi av *tabell 3* at artiklene i disse tidsskriftene representerer hele 10 prosent av artiklene i de 490 tidsskriftene som definerer den generelle kategorien **Ped**. Det er 349 ulike forskere som har bidratt til artiklene i **HU**, og de utgjør 16 prosent av forskerne som har bidratt i den mer generelle kategoriens tidsskrifter. Når vi undersøker de samme forskernes publikasjoner i hele databasen, uavhengig av fagkategorier og publikasjonstyper (her inngår bokpublisering også), finner vi 2762 publikasjoner av de 349 forskerne som har bidratt i kategorien **HU**. Disse publikasjonene utgjør 19 prosent av alle publikasjoner som forskere i den generelle kategorien **Ped** har bidratt til.

Tabell 3. Sammenligning av fagkategoriene **HU** og **Ped** hvor den første er delmengde av den andre. Tabellen viser antall artikler i de tidsskriftene som definerer fagkategoriene, dernest antallet forskere bak disse artiklene, og nederst det samlede antall publikasjoner av de samme forskerne, uavhengig av fagkategorier og publikasjonstype (bøker, bokartikler, tidsskriftsartikler).

	HU	Ped
Tidsskriftsartikler i HU/Ped	289 (10%)	2921
Forskere i HU/Ped	345 (15%)	2248
Alle forskernes publikasjoner, uavhengig av fag og type	2728 (19%)	14723

Hvis man sammenholder andelene 15 prosent og 19 prosent i *tabell 3*, får man inntrykk av en høyere produktivitet blant forskere som bidrar til **HU**: Studier av høyere utdanning har høyere andel av publikasjonene enn av forskerne innenfor pedagogikk og utdanning. Vi kommer tilbake til en mulig forklaring ved slutten av steg 3.

STEG 2: INSTITUSJONENES BIDRAG TIL TIDSSKRIFTENE I STUDIER AV HØYERE UTDANNING

Tabell 4 viser antall artikler som institusjonene bidro til i 2011–16 i utvalget av tidsskrifter som definerer fagkategoriene **Ped** og **HU**. Sistnevnte er delmengde av førstnevnte. Denne delmengden vises som prosentandel for hver institusjon. Institusjoner med høyere andeler enn 10 prosent er mer profilerte enn andre i retning av **HU**.

Universitetet i Oslo er den klart største bidragsyteren til artikler i **HU**. Av de 79 artiklene kommer 60 artikler, en femtedel av landets bidrag til **HU**, fra Det utdanningsvitenskapelige fakultet. Etter UiO følger Universitetet i Bergen og NIFU (begge med høy profil i kategorien) og NTNU (med lav profil). Her er bidragene mer spredt mellom fakultetene. Ved UiB bidrar Det psykologiske fakultet med 61 prosent av artiklene til den generelle kategorien **Ped** og 47 prosent av artiklene til **HU**. Ved NTNU er tallene for Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse henholdsvis 59 prosent og 72 prosent. Dette viser at andre faggrupper enn pedagoger bidrar til forskningsfeltet.

Andre læresteder med relativt høy aktivitet og profil er Universitetet i Tromsø, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Høgskolen i Østfold og Høgskolen Stord/Haugesund. Ellers ser vi at tre forskningsinstitutter, særlig NIFU, har relativt høy aktivitet og profil. Instituttsektoren har til

sammen elleve prosent av artiklene i **HU**, men bare fem prosent av artiklene i den generelle kategorien **Ped**. Et annet særtrekk for **HU** er at de fire store universitetene har en høyere andel av universitetenes og høgskolens bidrag til **HU** (51 prosent) enn til **Ped** generelt (45 prosent).

Tabell 4. Antall artikler som institusjonene bidro til i 2011–16 i utvalget av tidsskrifter som definerer fagkategoriene **Ped** og **HU**. Sistnevnte er delmengde av førstnevnte, og andelen vises for hver institusjon. Institusjoner med mindre enn 1 artikkel pr. år til **Ped** er utelatt.

Institusjon	Ped	HU	Andel HU
Universitetet i Oslo	708	78	11 %
Universitetet i Bergen	201	31	15 %
NIFU Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning	62	27	44 %
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	353	26	7 %
Høgskolen i Oslo og Akershus	263	21	8 %
UiT – Norges arktiske universitet	166	19	11 %
Høgskolen i Sørøst-Norge	206	15	7 %
Universitetet i Agder	163	15	9 %
Høgskolen i Sør-Trøndelag	69	10	14 %
Høgskolen i Østfold	67	9	13 %
Høgskolen Stord/Haugesund	41	9	22 %
Universitetet i Stavanger	183	7	4 %
Høgskolen i Bergen	83	6	7 %
Høgskolen i Lillehammer	57	6	11 %
Høgskolen i Sogn og Fjordane	40	6	15 %
Høgskolen i Gjøvik	10	6	60 %
Høgskolen i Ålesund	8	6	75 %
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	33	4	12 %
Norges idrettshøgskole	28	4	14 %
Agderforskning	6	4	67 %
Høgskolen i Hedmark	88	3	3 %
Nord universitet	53	3	6 %
NLA Høgskolen	36	3	8 %
VID vitenskapelige høgskole	16	3	19 %
Høgskolen i Harstad	18	2	11 %
Oslo universitetssykehus HF	15	2	13 %
UNI Research	14	2	14 %

Institusjon	Ped	HU	Andel HU
Handelshøyskolen BI	13	2	15 %
Høgskolen i Narvik	7	2	29 %
Høgskulen i Volda	54	1	2 %
Høgskolen i Molde – Vitenskapelig høyskole i logistikk	11	1	9 %
Norges musikkhøgskole	10	1	10 %
NTNU Samfunnsforskning AS	9	1	11 %
Norges Handelshøyskole	8	1	13 %
Universitetssykehuset Nord-Norge HF	8	1	13 %
RBUP Øst og Sør	6	1	17 %
Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning	49		
Det teologiske Menighetsfakultet	37		
Høgskolen i Nord-Trøndelag	30		
Rudolf Steinerhøyskolen	17		
Sámi allaskuvla/Samisk høyskole	12		
Høgskolen i Nesna	10		
Forsvaret	8		
Østlandsforskning AS	7		
Forskningsstiftelsen Fafo	6		
Høyskolen Diakonova	6		
St. Olavs Hospital HF	6		
Totalt	3301	338	10 %

STEG 3: PUBLISERINGSMØNSTERET BLANT FORSKERNE SOM PUBLISERER I UNIPED OG INNEN STUDIER AV HØYERE UTDANNING

Til sist, i *tabell 5*, skal vi sammenligne publiseringsmønsteret blant forskerne som publiserer i *Uniped* og innen høyere utdanning (HU) med forskerne som publiserer innen pedagogikk og utdanning generelt (Ped) og med alle norske forskere som publiserte i perioden 2011–16.

Øverst i *tabell 5* ser vi at 230 ulike forskere har publisert i *Uniped* i perioden. Tar vi med de øvrige 27 tidsskriftene som definerer studier av høyere utdanning (HU) i denne undersøkelsen, får vi 345 ulike forskere. Vi ser at gjennomsnittsalderen og kvinneandelen i disse gruppene er høyere enn i norsk forskning generelt. Men kvinneandelen er lavere enn i det generelle fagområdet pedagogikk og utdanning (Ped).

Vi undersøker deretter de samme gruppene av forskeres samlede publikasjoner i perioden – på tvers av alle fag og tidsskriftsutvalg. Her bruker vi den forenklete publiserings-

indikatoren med forfatterandeler som vi forklarte innledningsvis. Forskerne som publiserer i *Uniped* står totalt sett for 1,6 prosent av den vitenskapelige publiseringen i Norge. For forskerne innen studier av høyere utdanning (HU) er andelen 2,4 prosent.

Forskere som publiserer i *Uniped* og i tidsskrifter innen *studier av høyere utdanning* har hatt klart større vekst i publiseringen enn forskerne i **Ped** generelt og i norsk forskning generelt. Vi har forsøkt å spore årsakene til denne forskjellen i våre data, for eksempel ved å se om det er særlig vekst i enkelte av tidsskriftene, og om enkelte institusjoner særlig har bidratt til veksten. Vi finner ingen klare tegn på dette. Veksten synes å være reell i hele bredden av fagområder og institusjoner som bidrar til HU. Kanskje kan *Unipeds* egen historie illustrere et mulig grunnlag for å forklare veksten. Tidsskriftets tilblivelse og senere suksess bør kunne forklares ut fra behovet for – og myndighetenes økende krav til – en mer profesjonell og kunnskapsbasert utdanningsledelse og undervisningspraksis innen høyere utdanning. I tidsskriftets historie kan man også se en økende *akademisering* med større og mer formelle krav til presentasjon og kvalitetsvurdering av forskningsresultater i tidsskriftet. Internasjonalt har også antallet tidsskrifter og konferanser økt.

Tabell 5. Indikatorer for forskere som publiserer i *Uniped* og innen studier av høyere utdanning (HU) sammenlignet med forskere som publiserer i pedagogikk og utdanning generelt (Ped) og med alle norske forskere. Antall og andeler publikasjoner er basert på en forenklet publiseringsindikator, se innledningen.

	Uniped	HU	Ped	Alle fag
Forskerne				
Antall	230	345	2248	47351
Gjennomsnittsalder	55	53	53	46
Kvinneandel	50 %	54 %	58 %	45 %
Publiseringsomfang (forskeres samtlige publikasjoner)				
Publikasjoner (vektet)	2491,4	3675,7	19127,8	154983,7
Andel av all publisering i Norge	1,6 %	2,4 %	12,3 %	100,0 %
Vekst i publisering mellom 2011–13 og 2014–16	17,7 %	13,8 %	7,4 %	6,3 %
Fagprofil (fordeling mellom fagområder)				
Pedagogikk og utdanning	40,5 %	40,0 %	34,8 %	4,8 %
Øvrig samfunnsvitenskap	16,3 %	15,6 %	16,7 %	15,5 %
Humaniora	5,0 %	4,4 %	9,2 %	11,7 %
Medisin og helsefag	23,7 %	25,4 %	26,0 %	29,7 %
Realfag og teknologi	14,6 %	14,6 %	13,3 %	38,4 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

	Uniped	HU	Ped	Alle fag
Publiseringsprofil (andel av alle publikasjoner)				
Andel bokpublisering	26,4 %	30,2 %	33,0 %	22,1 %
Andel på norsk	32,6 %	30,1 %	31,1 %	15,1 %
Andel med kun 1 forfatter	23,9 %	9,6 %	15,0 %	8,7 %
Andel med utenlandske medforfattere	18,6 %	15,8 %	16,1 %	30,1 %
Andel med tverrinstitusjonell tilknytning	32,6 %	39,6 %	33,7 %	38,6 %
Andel på nivå 2	14,5 %	17,2 %	15,9 %	21,4 %
Andel fra UiB, UiO, UiT og NTNU	61,1 %	52,2 %	44,7 %	52,9 %

Når vi ser på *fagprofilen* (fordelingen av publikasjoner mellom fag) i publiseringsmønsteret til forskerne som publiserer i *Uniped* og i tidsskrifter innen studier av høyere utdanning (HU), er denne profilen som forventet tverrfaglig, slik vi var inne på innledningsvis. Men den er ikke mer tverrfaglig enn i **Ped** generelt. Innslaget av **Humaniora** er relativt lite, mens innslagene av publikasjoner i **Øvrig samfunnsvitenskap** og **Medisin og helsefag** er relativt store. På noen parametere er *publiseringsprofilen* (måten å publisere på) blant forskerne i *Uniped* og i HU ganske lik den vi finner i **Ped** generelt. Dette gjelder andelen bokpublisering og andelen publikasjoner på norsk, som begge er høye, og andelen publikasjoner med utenlandske medforfattere, som er lav, sammenlignet med norsk forskning generelt. Men dette mønsteret, som er typisk for mange humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, kan forklares med fagenes spesifikke samfunnsoppgaver, emner og forskningsmetoder (Sivertsen, 2016c). Forskerne som publiserer i *Uniped*, HU og **Ped** har relativt lave andeler på nivå 2. Dette er ikke typisk for humaniora og samfunnsvitenskap generelt, men derimot for høgskolefagenes forskning. Likevel er en høyere andel av publikasjonene fra de fire største universitetene enn i **Ped** generelt. Alt i alt viser mønsteret noe mer preg av universitetsforskning og naturvitenskapelig publiseringspraksis enn det mønsteret som er typisk ved profesjonsutdanningene ved høgskolene.⁶ Vi antar at dette er forklaringen på produktivitetsforskjellen som vi fant i steg 1 ovenfor da vi kommenterte *tabell 3*. Universitetsforskere har mer forskningstid.

KONKLUSJONER

Studier av høyere utdanning er et forskningsfelt i vekst. Det er jevnt over de mer produktive forskerne som bidrar. Hver tiende vitenskapelige publikasjon innenfor pedagogikk og utdanning generelt er et bidrag til dette forskningsfeltet.

På noen måter har forskningen i studier av høyere utdanning likhetstrekk med forskningen i pedagogikk og utdanning generelt. Det er relativt høy kvinneandel og alder blant forskerne. Det publiseres relativt mye på norsk og i bokform, og relativt lite i sam-

6. Denne observasjonen vil kunne endres hvis man også inkluderer tidsskrifter innen fagdidaktikk og lærerutdanning, se steg 2 ovenfor.

arbeid med utenlandske forskere. Innslagene av annen samfunnsvitenskap og av medisin og helsefag er særlig store når forskerne publiserer på andre områder enn i pedagogikk.

På andre måter skiller forskningen i studier av høyere utdanning seg mer fra forskningen i pedagogikk og utdanning generelt. Det er relativt mer forfattersamarbeid, og det er mer tverrinstitusjonelt samarbeid om publikasjonene. Dessuten har de fire store universitetene og instituttsektoren relativt flere bidrag til feltet.

LITTERATUR

- Damvad Analytics. (2017). *Education research in Norway. Statistical analysis of publications and research personnel*. København: Damvad.
- Frølich, N., Sivertsen, G., Gunnes, H., Røsdal, T., Tellmann, S. M., Olsen, B. M., Næss, T. & Caspersen, J. (2016). *Kartlegging av FoU i fagmiljø som tilbyr korte profesjonsutdanninger: En kartlegging av ingeniør-, lærer- og helse- og sosialfagene*. NIFU-rapport 2016:31.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Forskningsbarometeret 2017*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Nordforsk. (2017.) *Comparing research at Nordic higher education institutions using bibliometric indicators*. Editor: Fredrik Niclas Piro, NIFU. Policy Paper 4/2017. Oslo: Nordforsk.
- Norges forskningsråd. (2004). *Norsk pedagogisk forskning. En evaluering av forskningen ved utvalgte universiteter og høyskoler*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Norges forskningsråd. (2017). *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer, 2017*. Oslo: Norges forskningsråd.
- The Research Council of Norway. (2018). *Evaluation of Norwegian education research. Report from the international committee*. Oslo: The Research Council of Norway.
- Sivertsen, G. (2003). *Bibliografiske datakilder til dokumentasjon av vitenskapelige publikasjoner: En utredning for Utdannings- og forskningsdepartementet*. NIFU skriftserie 22/2003.
- Sivertsen, G. (2016a). Publication-Based Funding: The Norwegian Model. I M. Ochsner, S.E. Hug & H.D. Daniel (Red.), *Research Assessment in the Humanities. Towards Criteria and Procedures* (s. 79–90). Zürich: Springer Open.
- Sivertsen, G. (2016b). A bibliometric indicator with a balanced representation of all fields. I I. Råfols, J. Mollas-Gallart, E. Castro-Martínez & R. Woolley (Red.), *Proceedings of the 21ST International Conference on Science and Technology Indicators* (s. 910–914). Valencia: Editorial Universitat Politècnica de València.
- Sivertsen, G. (2016c). Patterns of internationalization and criteria for research assessment in the social sciences and humanities. *Scientometrics*, 107(2), 357–368.
- Universitets- og høyskolerådet. (2004). *Vekt på forskning. Nytt system for dokumentasjon av vitenskapelig publisering*. Oslo: UHR.